

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING PUL KREDIT SIYOSATI VA UNING USTUVOR YO'NALISHLARI

Ravshanov Asliddin Abdujabbor o'g'li

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti talabasi

asliddinravshanov0606@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20094755>

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasining pul-kredit siyosati, uning iqtisodiyotdagi o'рни va ahamiyati tahlil qilinadi. Pul-kredit siyosatini amalga oshiruvchi asosiy institut — O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki faoliyati, uning asosiy maqsadlari va qo'llaniladigan instrumentlari yoritib berilgan. Xususan, inflyatsiyani jilovlash, milliy valyuta barqarorligini ta'minlash hamda iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash kabi vazifalarga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, maqolada O'zbekistonda pul-kredit siyosatini takomillashtirish jarayonlari, jumladan inflyatsion targetlash tizimiga o'tish, valyuta bozorini liberallashtirish, bank tizimini rivojlantirish va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash kabi ustuvor yo'nalishlar tahlil etilgan. Zamonaviy sharoitda raqamli to'lov tizimlari va innovatsion moliyaviy texnologiyalarning rivojlanishi pul muomalasiga ko'rsatayotgan ta'siri ham ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, samarali pul-kredit siyosati mamlakatda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, inflyatsiya darajasini pasaytirish va aholining farovonligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Pul-kredit siyosati, Inflyatsiya, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Foiz stavkasi, Pul massasi, Inflyatsion targetlash, Valyuta bozori, Bank tizimi, Moliyaviy barqarorlik, O'zbekiston iqtisodiyoti

ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНАЯ ПОЛИТИКА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ЕЁ ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ

Равшанов Аслиддин Абдужаббор угли

Студент Деновского института предпринимательства и педагогики

asliddinravshanov0606@gmail.com

Аннотация: В данной статье анализируется денежно-кредитная политика Республики Узбекистан, её роль и значение в экономике страны. Рассматривается деятельность основного института, осуществляющего денежно-кредитную политику — Центрального банка Республики Узбекистан, его основные цели и применяемые инструменты. Особое внимание уделяется таким задачам, как сдерживание инфляции, обеспечение стабильности национальной валюты и поддержка экономического роста. Также в статье анализируются процессы совершенствования денежно-кредитной политики в Узбекистане, включая переход к режиму инфляционного таргетирования, либерализацию валютного рынка, развитие банковской системы и укрепление финансовой стабильности. В современных условиях рассматривается влияние развития цифровых платёжных систем и инновационных финансовых технологий на денежное обращение. Результаты исследования показывают, что эффективная денежно-кредитная политика является важным фактором обеспечения макроэкономической стабильности, снижения уровня инфляции и повышения благосостояния населения.

Ключевые слова: Денежно-кредитная политика, инфляция, Центральный банк Республики Узбекистан, процентная ставка, денежная масса, инфляционное таргетирование, валютный рынок, банковская система, финансовая стабильность, экономика Узбекистана.

MONETARY POLICY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AND ITS PRIORITY DIRECTIONS

Ravshanov Asliddin Abdujabbor o'g'li

**Student of Denov Institute of Entrepreneurship and Pedagogy
asliddinravshanov0606@gmail.com**

Abstract: This article analyzes the monetary policy of the Republic of Uzbekistan, its role and importance in the national economy. The study examines the activities of the main institution responsible for implementing monetary policy — the Central Bank of the Republic of Uzbekistan, its main objectives, and the instruments it uses. Special attention is given to such tasks as controlling inflation, ensuring the stability of the national currency, and supporting economic growth.

The article also analyzes the ongoing reforms in Uzbekistan's monetary policy, including the transition to an inflation targeting regime, liberalization of the foreign exchange market, development of the banking system, and strengthening of financial stability. In modern conditions, the impact of digital payment systems and innovative financial technologies on money circulation is also considered.

The research results show that an effective monetary policy is an important factor in ensuring macroeconomic stability, reducing inflation, and improving the welfare of the population.

Keywords: Monetary policy, inflation, Central Bank of the Republic of Uzbekistan, interest rate, money supply, inflation targeting, foreign exchange market, banking system, financial stability, economy of Uzbekistan.

KIRISH:

Hozirgi globallashuv va iqtisodiy integratsiya sharoitida O'zbekiston iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishda pul-kredit siyosatining o'рни tobora ortib bormoqda. Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, zamonaviy iqtisodiyotda inflyatsiya darajasini nazorat qilish, milliy valyuta barqarorligini ta'minlash hamda moliyaviy tizim ishonchliligini mustahkamlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonida pul-kredit mexanizmlarini samarali tashkil etish iqtisodiy o'sishning muhim omili sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mavzuning muhimligi shundan iboratki, pul-kredit siyosati orqali davlat iqtisodiyotdagi pul massasini tartibga soladi, investitsion faollikni rag'batlantiradi va makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan olib borilayotgan siyosat mamlakat iqtisodiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Inflyatsion targetlash tizimiga bosqichma-bosqich o'tish, bank tizimini mustahkamlash va moliyaviy bozorlarni rivojlantirish bu boradagi asosiy yo'nalishlar sirasiga kiradi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda pul-kredit siyosatini takomillashtirishga qaratilgan qator Prezident farmon va qarorlari qabul qilindi. Jumladan, valyuta bozorini erkinlashtirish, Markaziy bank mustaqilligini oshirish, inflyatsiyani pasaytirishga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqildi. Ushbu normativ-huquqiy hujjatlar mamlakatda zamonaviy pul-kredit tizimini shakllantirish va uni xalqaro standartlarga moslashtirishga xizmat qilmoqda.

Mazkur tadqiqotning obyekti — O‘zbekiston Respublikasining pul-kredit siyosati va uning amal qilish mexanizmlaridir. Tadqiqot subyekti esa pul-kredit siyosatini amalga oshiruvchi institutlar, avvalo O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki hamda tijorat banklari faoliyatidir.

Shunday qilib, mazkur mavzuni o‘rganish bugungi kunda nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi, chunki u mamlakat iqtisodiy barqarorligi va aholining farovonligini ta‘minlash bilan bevosita bog‘liqdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

O‘zbekiston Respublikasining pul-kredit siyosati va uning ustuvor yo‘nalishlari mavzusi bo‘yicha ilmiy adabiyotlar, rasmiy hujjatlar va iqtisodiy tahlillar keng doirada o‘rganilgan. Ushbu yo‘nalishda mahalliy va xorijiy iqtisodchilarning ishlari, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Markaziy bankining yillik hisobotlari muhim manba hisoblanadi.

Mahalliy adabiyotlarda pul-kredit siyosatining nazariy asoslari, uning iqtisodiy barqarorlikka ta‘siri va inflyatsiyani boshqarish mexanizmlari keng yoritilgan. Xususan, O‘zbekiston iqtisodchilari tomonidan yozilgan darslik va ilmiy maqolalarda pul massasini tartibga solish, foiz stavkalari siyosati hamda bank tizimining rivojlanishi masalalari chuqur tahlil qilingan. Ushbu manbalarda mustaqillikdan keyingi davrda pul-kredit siyosatining evolyutsiyasi ham alohida o‘rin tutadi.

Xorijiy adabiyotlarda esa pul-kredit siyosati asosan makroiqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash vositasi sifatida ko‘rib chiqiladi. J. M. Keynes, M. Friedman kabi iqtisodchilarning nazariyalari pul muomalasini boshqarish, inflyatsiyani jilovlash va iqtisodiy sikllarni tartibga solishda asosiy ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi. Ayniqsa, monetarizm yo‘nalishi pul massasining iqtisodiyotga bevosita ta‘sirini asoslab beradi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda amalga oshirilgan islohotlar natijasida O‘zbekistonning pul-kredit siyosati bo‘yicha zamonaviy ilmiy tadqiqotlar ham kengaydi. Inflyatsion targetlash tizimiga o‘tish, valyuta bozorini liberallashtirish va bank tizimini modernizatsiya qilish masalalari ilmiy ishlar va xalqaro tashkilotlar (IMF, World Bank) hisobotlarida ham tahlil qilinmoqda.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, pul-kredit siyosati iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashning asosiy vositalaridan biri bo‘lib, uning samaradorligi mamlakatdagi makroiqtisodiy holatga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Shu bilan birga, O‘zbekistonda ushbu yo‘nalishda ilmiy tadqiqotlarni yanada chuqurlashtirish va amaliy natijalar bilan boyitish zarur hisoblanadi.

METODOLOGIYA

Mavzuni ilmiy o‘rganish, statistik tahlillar, mantiqiylik, tahlil va tadqiq etish jarayonida turli xil adabiyotlar va maqolalar tahlilidan foydalanilgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O‘zbekiston Respublikasida pul-kredit siyosati so‘nggi yillarda makroiqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashning asosiy vositalaridan biriga aylandi. O‘zbekiston Respublikasi

Markaziy banki tomonidan olib borilayotgan siyosat inflyatsiyani pasaytirish, milliy valyuta barqarorligini saqlash, bank tizimi likvidligini tartibga solish va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pul-kredit siyosatining eng muhim yo'nalishi inflyatsiyani nazorat qilish bo'lib qolmoqda. Inflyatsion targetlash tizimiga o'tish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshirilayotgani iqtisodiyotda barqaror kutilmalarni shakllantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, foiz stavkalarining bozor mexanizmlariga yaqinlashtirilishi kredit bozorining samaradorligini oshirmoqda.

1-jadval. O'zbekistonda asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar (shartli)

Yil	Inflatsiya (%)	Kredit hajmi o'sishi	YAIM(%)
2022	12.3	18.5	5.7
2023	10.3	20.1	6.0
2024	8.5	22.4	6.3
2025	7.1	24.0	6.5

Tahlil: Jadvaldan ko'rinadiki, inflyatsiya darajasi kamayib borayotgan bir paytda kreditlash hajmi va iqtisodiy o'sish sur'atlari barqaror oshib bormoqda. Bu pul-kredit siyosatining ijobiy ta'sirini ko'rsatadi.

2-jadval. Pul-kredit siyosati instrumentlarining ta'siri

Instrument	Amalga oshirish maqsadi	Natijasi	Iqtisodiy tasiri
Foiz stavkasi	Inflatsiyani boshqarish	Kredit o'zgaradi	Talab va investitsiya tartibga solinadi
Majburiy zaxiralar	Bank likvidligini nazorat qilish	Banklar barqarorligi oshadi	Moliya tizim xavfsizligi
Ochiq bozor operatsiyalar	Pul massasini tartibga solish	Pul boshqariladi	Bozor muvopzanati taminlanadi
Valyuta intervensiyasi	Valyuta kursini barqarorlashtirish	Kurs tebranishi kamayadi	Import-export barqarorligi

MUHOKAMA

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda pul-kredit siyosati asta-sekin zamonaviy bozor tamoyillariga moslashib bormoqda. Ayniqsa, Markaziy bankning mustaqilligi kuchayishi va siyosiy instrumentlarning bozor mexanizmlariga asoslanishi iqtisodiy samaradorlikni oshirmoqda.

Inflyatsiyaning pasayishi aholining real daromadlarini oshirishga yordam bermoqda. Kreditlash hajmining kengayishi esa tadbirkorlik faolligini rag'batlantirib, kichik va o'rta biznes rivojiga turtki bermoqda. Shu bilan birga, bank tizimida raqobatning kuchayishi xizmatlar sifatini yaxshilamoqda.

Biroq ayrim muammolar ham mavjud. Xususan, tashqi iqtisodiy shoklar, global narxlarning o'zgarishi va importga bog'liqlik inflyatsion bosimni keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun pul-kredit siyosatini doimiy ravishda takomillashtirish zarur.

UMUMIY NATIJALAR

1. Inflyatsiya darajasi bosqichma-bosqich pasaymoqda;
2. Kreditlash va iqtisodiy faollik o'smoqda;

3. Bank tizimi barqarorlashmoqda;
4. Pul-kredit siyosati bozor tamoyillariga moslashmoqda;
5. Makroiqtisodiy barqarorlik kuchaymoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan pul-kredit siyosati mamlakat iqtisodiyotini barqarorlashtirish va makroiqtisodiy muvozanatni ta'minlashda asosiy instrumentlardan biri hisoblanadi. Pul-kredit siyosatining samaradorligi inflyatsiya darajasini bosqichma-bosqich pasaytirish, milliy valyuta barqarorligini mustahkamlash hamda iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash orqali namoyon bo'lmoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan olib borilayotgan islohotlar so'nggi yillarda sezilarli natijalar bermoqda. Xususan, inflyatsion targetlash tizimiga o'tish, foiz stavkalarini bozor tamoyillariga yaqinlashtirish, ochiq bozor operatsiyalarini kengaytirish va valyuta bozorini liberallashtirish kabi chora-tadbirlar iqtisodiyotda shaffoflik va barqarorlikni oshirishga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, bank tizimining modernizatsiya qilinishi, kredit resurslarining kengayishi va raqamli moliyaviy xizmatlarning rivojlanishi iqtisodiy faollikni kuchaytirmoqda. Bu esa kichik va o'rta biznes rivojiga, investitsiya muhitining yaxshilanishiga hamda aholining real daromadlari o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Biroq, tadqiqot jarayonida shuni ham qayd etish kerakki, global iqtisodiy tebranishlar, tashqi bozorlarning o'zgaruvchanligi va importga bog'liqlik kabi omillar pul-kredit siyosati samaradorligiga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli siyosatni doimiy ravishda takomillashtirish va yangi iqtisodiy sharoitlarga moslashtirish zarur hisoblanadi.

Umuman olganda, pul-kredit siyosati O'zbekiston iqtisodiyotida barqaror o'sish sur'atlarini ta'minlash, inflyatsiyani nazorat qilish va moliyaviy tizim ishonchligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Kelgusida ushbu siyosatni yanada chuqurlashtirish va zamonaviy bozor talablariga moslashtirish mamlakatning iqtisodiy rivojlanish istiqbollari yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

TAKLIFLAR

1. Inflyatsion targetlash tizimini to'liq mustahkamlash: Inflyatsiya darajasini aniq prognoz qilish va uni maqsadli ko'rsatkichlarda ushlab turish mexanizmlarini kuchaytirish.
2. Pul-kredit siyosatining shaffofligini oshirish: Markaziy bank qarorlarini va statistik ma'lumotlarni ochiq va tushunarli qilish.
3. Foiz stavkalarini bozor mexanizmlariga yaqinlashtirish: Kredit narxlarini real iqtisodiy sharoitga moslashtirish.
4. Kichik va o'rta biznesni kreditlashni kengaytirish: Tadbirkorlik subyektlariga imtiyozli kreditlar ajratish.
5. Raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish: Mobil banking va onlayn to'lov tizimlarini keng joriy etish.
6. Valyuta bozorini liberallashtirish: Kursni bozor mexanizmlari asosida shakllantirish.
7. Bank tizimida raqobatni kuchaytirish: Xususiy va davlat banklari o'rtasida sog'lom raqobatni rivojlantirish.
8. Moliyaviy savodxonlikni oshirish: Aholi va tadbirkorlar bilimini kengaytirish.
9. Tashqi iqtisodiy risklarni boshqarish: Global bozordagi o'zgarishlarga moslashuvchan siyosat yuritish.

10. Makroiqtisodiy prognozlash tizimini rivojlantirish: Ilmiy modellar asosida iqtisodiy tahlilni kuchaytirish.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki — Yillik hisobotlar (2022–2025). <https://www.cbu.uz>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari. <https://lex.uz>
3. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. <https://stat.uz>
4. International Monetary Fund (IMF). Uzbekistan Country Reports. <https://www.imf.org/en/Countries/UZB>
5. World Bank. Uzbekistan Economic Updates. <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan>
6. Keynes J. M. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory/>
7. Milton Friedman. *Monetary Theory and Policy*. <https://www.econlib.org/library/Enc/Monetarism.html>
8. Mishkin F. S. *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. <https://www.pearson.com>
9. Blanchard O. *Macroeconomics*. Pearson Education. <https://www.pearson.com>
10. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki — Pul-kredit siyosati sharhlari. <https://www.cbu.uz/oz/monetary-policy/>
11. Ziyonet axborot ta'lim portali — iqtisodiyot bo'yicha materiallar. <https://ziyonet.uz>
12. Shodmonov Sh., G'afurov U. *Iqtisodiyot nazariyasi*. Toshkent.
13. Salimov A. *Pul-kredit siyosati va bank tizimi*. O'quv qo'llanma. Toshkent.
14. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy ma'lumotlari. <https://mf.uz>
15. Asian Development Bank (ADB) – Uzbekistan reports. <https://www.adb.org/countries/uzbekistan/main>
16. Google Scholar — ilmiy maqolalar bazasi. <https://scholar.google.com>